

Приятельчук О.А.*

СОЦІАЛЬНИЙ ВЕКТОР ДЕРЖАВНОГО ТА КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ШВЕЦІЇ (З ПРИЗМИ КОНЦЕПЦІЇ КСВ)

З 2006 року в Швеції сформована коаліція з чотирьох провідних партій країни. Протягом вже досить довгого часу політичний курс країни є соціально орієнтованим, тобто відбувається досить вагомий вплив політичних сил на життя пересічних громадян країни. В свою чергу, увага громадськості до конкретних дій політиків також є високою (наприклад, явка виборців в країні є однією з найвищих у Європі (на рівні 80%), а зниження даних показників розцінюється як серйозні демографічні проблеми в країні).

Світова економічна криза також негативно відобразилась на економіці Швеції, в першу чергу через досить сильний зв'язок банківської системи країни та країни Балтії, які переживають досить сильне падіння за цілим рядом економічних показників. Зростає державний борг, бюджет 2009 року характеризувався значним дефіцитом.

Не зважаючи на будь-які негативні економічні тенденції, державний сектор в країні залишається досить активним в сфері суспільних ініціатив, в тому числі й корпоративної соціальної відповідальності (КСВ). Така активна позиція державного сектора повинна слугувати позитивним прикладом для приватних компаній і, тим самим, розширювати втілення концепції КСВ в Швеції. Уряд також є високо соціально орієнтованим суб'єктом. Одним з останніх кроків уряду Швеції в даній галузі було підвищення квоти «екологічних» автомобілів, які реалізуються за програмою державних закупівель та тих, які за схемою лізингу використовуються урядом країни, з 75 до 85%. Ради директорів державних компаній значну увагу та ресурси виділяють на вирішення таких питань, як етика бізнесу, охорона навколишнього середовища, гендерна недискримінація та рівноправність. Наразі розробляються чіткі вимоги та зобов'язання з боку уряду щодо звітності з даного роду питань. З 2008 року всі державні компанії зобов'язані подавати звітність щодо окремих аспектів концепції КСВ одночасно з фінансовою звітністю не лише в кінці звітного періоду, а й у вигляді проміжної звітності.

Швеція завжди займала провідні позиції в сфері КСВ, а економіка країни представлена моделлю соціально орієнтованої ринкової економіки. Представники Швеції часто виступають в ролі консультантів та експертів на різного роду форумах, семінарах та конференціях, а їх обізнаність в даній сфері носить характер національної гордості. Мова не йде про те, що всі компанії є повністю соціально відповідальними, просто досвід та досягнення окремих з них, наприклад НМ, Ікеа, АВВ і т.п. випереджають в даному аспекті більшість провідних компаній світу. Наразі основними питаннями, як і в Норвегії, для Швеції виступають захист прав людини та гідна поведінка шведських компаній за кордоном. Останнім часом питання економічної кризи та правил ведення бізнесу в цих умовах набули найбільшого розголосу. Природно, що етична, соціально орієнтована поведінка на ринку за даних умов з боку компаній, політичних сил, недержавних організацій та суспільства загалом є досить важливою. Дотримання принципів КСВ дозволяють досягти даної манери поведінки, тому тема КСВ все частіше стає предметом дискусій.

---

* доцент кафедри міжнародного бізнесу Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Освітньо-наукові організації також залучені до процесу поширення ідей КСВ в країні. До провідних організацій належить SEBERG – Дослідницька група з питань корпоративної соціальної відповідальності та етики бізнесу (The Corporate Social Responsibility and Business Ethics Research Group). SEBERG об'єднує ряд дослідників з факультетів бізнесу, історії економіки та інформаційних технологій Уппсальського університету. Діяльність даної групи відбувається в двох основних формах – об'єднуються науковці, які спеціалізуються в даній сфері, проводяться тематичні семінари, дискусії, зокрема для студентів даного університету; з іншого боку, робота даної групи проводиться у вигляді відкритого форуму для обміну знаннями та досвідом в даній галузі між науковцями, консультантами, практиками і т.п.

Постійно зростає увага суспільства до питань КСВ. Однак, пересічні громадяни не залучені до будь-яких ініціатив в рамках КСВ, навіть екологічних програм, як це часто практикується в інших країнах ЄС. Основні питання, які висвітлюють ЗМІ, – навколишнє середовище, методи винагороди топ-менеджменту, безпідставні звільнення і т.д. – користуються інтересом у читачів. Крім того, більшість університетів пропонують своїм слухачам спеціалізовані курси з КСВ, які досить популярні серед студентів Швеції. Загалом підхід до дослідження КСВ, в тому числі й ЗМІ, протягом останніх років став більш комплексним та ґрунтовним. Радіо Швеції та Телебачення Швеції (два державні канали) постійно демонструють всебічні ґрунтовні дослідження КСВ. Тижневик *Veckans affärer* щорічно проводить конкурс на Премію соціального капіталу (Socialist Capital Award). Інтернет-журнал (CSR i Praxtiken) популярний серед спеціалістів з КСВ завдяки ґрунтовному аналізу та висвітленню позитивної та конструктивної практики КСВ.

Сфера охорони навколишнього середовища традиційно є першочерговою для Швеції в загальній концепції КСВ. Питання клімату – головний аспект діяльності уряду Швеції в сфері навколишнього середовища. Протягом 2001-2011 років уряд планує інвестувати майже п'ять мільярдів крон на боротьбу з глобальними змінами клімату. Політика Швеції характеризується тісною взаємодією та координацією дій з міжнародним співтовариством в даній сфері, а також тісною кооперацією на національному рівні. Загалом модель Швеції в сфері вирішення екологічних проблем та побудови еко-відповідального суспільства є відносно ідеальною в сучасній Європі. Глобальні кліматичні зміни, забруднення балтійського моря, оптимальне використання енергоресурсів, транспорт – одні з багатьох нагальних тем, діяльність в яких є досить активною в Швеції.

Вражаючими є досягнення Швеції в сфері енергозбереження. Радикальний перехід від використання нафти до альтернативних поверхневих джерел енергії, в тому числі й біопалива, дозволило, починаючи з середини 1970-х років, скоротити викиди парникових газів майже на 40%; протягом останніх 20 років обсяг викидів скоротився ще на 10%. В той же час, ВВП Швеції зріс на 44%. Протягом цього періоду урядом країни було проінвестовано близько 420 мільйонів крон з метою підвищення енергоефективності. Подібні кроки реалізуються на рівні державної політики також в сфері охорони навколишнього середовища, лісогосподарства, сільського господарства, енергетики. За сприяння та фінансової підтримки уряду наразі реалізуються проекти в сфері дослідження кліматичних змін, пошуку альтернативних джерел енергії, вторинної переробки біопалива, використання енергії вітру, розробки програм стійкого розвитку міст.

Результати проведення подібної політики очевидні: за мінімальної участі населення, завдяки сприянню уряду та ініціативам бізнесу в Швеції створено прекрасні екологічні умови – доступ до чистої питної води в достатній мірі, недоторкана природа.

Іншим аспектом КСВ є захист прав людини та уникнення дискримінації в усіх її проявах. В даному ракурсі Швеція також займає провідні позиції в ЄС. Законодавством країни гарантовані всі права людини, відображені в Конвенції ООН по правам людини. Крім того,

проводиться подальша поглиблена робота щодо діяльності бізнес-структур в цій сфері. Зокрема, 2009 року за ініціативи Global Ansvar (члена міжнародної асоціації КСВ, а також функціонального урядового департаменту з питань КСВ) започатковано щорічний корпоративний звіт щодо досягнень компаній в сфері захисту прав людини – «Protect, Respect and Remedy: a Framework for Business and Human Rights».

Відповідно до Звіту щодо глобальної нерівності статей за 2008, в Швеції не існує проблеми гендерної дискримінації населення. В редакції Положення уряду щодо уникнення дискримінації від 2009 року ще більше посилені заходи боротьби з будь-якими проявами нерівності за статевою та віковою ознаками. Крім того, Міністерство промисловості здійснює постійне сприяння покращенню умов праці жінок на підприємствах та створення сприятливих умов задля започаткування жінками власного бізнесу.

Роль бізнесу в суспільстві та рівень його залучення до вирішення нагальних соціальних проблем є досить високими в Швеції. Традиційно, приватний та державний сектори економіки не досить тісно взаємодіють. Однак, останнім часом, задля досягнення синергійного ефекту, рівень даної співпраці поглиблюється. Розширюється й співпраця між компаніями та регіональними громадськими об'єднаннями; приватний сектор все більше залучений до сфери освіти, охорони здоров'я, що не є традиційним для «Шведської моделі» розвитку. Дослідження останньої показали, що на початку формування даної моделі суспільства місцеві компанії значно глибше були залучені до різних сфер суспільного життя: сфера дошкільного виховання, освіти, охорони здоров'я тощо.

Швеція є лідером і в сфері виробництва якісних товарів та послуг, попит на які серед місцевого населення щодалі зростає. Наприклад, органічну каву пропонують в усіх закладах харчування; вода споживається в сирому вигляді просто з крану; текстильна промисловість широко використовує у виробництві органічну бавовну; частка екологічно чистих автомобілів неупинно зростає.

Координуючою в сфері КСВ організацією в країні є «КСВ Швеція» – CSR Sweden. Мета діяльності організації – заохочення компаній до подальшого покращення діяльності в сфері КСВ шляхом вивчення та адаптації позитивного досвіду з КСВ. Основними формами діяльності організації є проведення зустрічей, заходів, конференцій та слухань з КСВ за принципами B2B – обмін досвідом, Think Tank – тісний діалог з дослідниками КСВ, Showroom – збір та розповсюдження інформації щодо діяльності членів організації в сфері КСВ, Dialogue – знайомство та тісна співпраця з будь-якими фізичними та юридичними особами, які проявляють навіть найменшу активність в сфері КСВ, Mainstreaming – поширення принципів КСВ в компаніях-членах даної організації. Наразі CSR Sweden об'єднує 19 національних компаній, які мають 25 дочірніх організацій в 22 країнах Європи.

Література

1. Country insight by CSR Europe's national partner organizations. October, 2009.
2. Catharina Kipp. Europa ska bli varldsledande i arbetet med CRS. April, 2010.
3. Офіційний сайт CRS Sweden. www.csrsweden.se